

Utah' sõda ja Mountain Meadowsi tapatalgud

Kasvavad pinged viisid Utah' sõjani

Kolm aastat pärast seda, kui esimesed viimse aja pühadest teerajajad jõudsid Salt Lake'i orgu, organiseeris Ameerika Ühendriikide valitsus Utah' territooriumi ja määras Brigham Youngi selle territooriumi esimeseks kuberneriks. 1857. aastate keskel kuulsid viimse aja pühade juhid kuulduki, et föderaalvalitsus võib Brigham Youngi välja vahetada uue Utah' territooriumi kubeneri vastu, keda toetaks suurearvuline föderaalarmee. 24. juulil 1857 tähistas president Brigham Young grupi viimse aja pühadega Salt Lake'i orgu saabumise 10. aastapäeva, kui ta sai kinnitust varasemale uudisele, et armee lähenes Salt Lake Cityle.

Eelnevatel aastatel olid erimeelsused ja väärarvamused kasvatanud pingeid viimse aja pühade ja Ameerika Ühendriikide ametnike vahel. Pühad soovisid, et neid juhiks nende enda valitud juhid ja olid tagasi lükanud kõik föderaalvalitsuse kandidaadid, kellel ei olnud nendega ühiseid väärtuseid ja kellest mõned olid ebaausad, korrumpeerunud ja ebamoraalsed. Mõned föderaalametnikud uskusid, et pühade teod ja hoiakud tähendasid, et nad mässasid Ameerika Ühendriikide valitsuse vastu.

Ameerika Ühendriikide president James Buchanan saatis Salt Lake Citysse 2500 sõdurit, kes saatsid uut kubeneri ja hoolitsesid tema turvalise Utah'sse jõudmise eest ning pidid maha suruma selle, mis tema arvates oli pühade valitsusvastane mäss. See otsus tehti ilma õige infota situatsiooni kohta Utah's (vt *Church History in the Fulness of Times Student Manual*, 2. kd (Church Educational System manual, 2003), lk 368–371).

Ettevalmistused territooriumi kaitsmiseks

Jutlustes pühadele kirjeldasid president Young ja teised Kiriku juhid lähenevaid sõdureid vaenlastena. Nad kartsid, et sõjavägi võib pühad Utah'st välja ajada, nagu neid oli varem Ohios, Missouriist ja Illinoisist välja aetud. President Young, kes oli mitu aastat palunud pühadel teravilja varuks koguda, kordas oma juhiseid, et neil oleks toitu, kui nad peaksid sõjaväe eest põgenema. Utah' territooriumi kubernerina käskis ta maaväel territooriumi kaitsmaks valmistuda.

Konflikt emigrantide vankrikaravaniga

Emigrantide vankrikaravan, mis reisis Arkansasest läände Californiasse, sisenes Utah'sse just siis, kui viimse aja pühad valmistusid kaitsma territooriumi läheneva Ameerika Ühendriikide armee eest. Mõned vankrikaravani liikmed ärritusid, kuna neil oli raskusi hädasti vajamineva teravilja

ostmisega pühadelt, kes olid saanud juhiseid oma teravilja varuda. Emigrandid sattusid samuti konflikti pühadega, kes ei tahtnud, et vankrikaravani suur hulk hobuseid ja kariloomi tarbiks ära kogu toidu ja vee varu, mida pühad oma loomade tarbeks vajasisid.

Pinged jõudsid haripunkti Cedar Citys, viimases Utah' asulas teel Californiasse. Leidsid aset tülid vankrikaravani liikmete ja mõne viimse aja püha vahel. Mõned vankrikaravani liikmed ähvardasid liituda läheneva valitsuse armeega, et pühade vastu võidelda. Kuigi vankrikaravani kapten oma kaaslasid selliste ähvarduste tegemise eest noomis, nägid mõned Cedar City juhid ja asunikud emigrante oma vaenlastena. Vankrirühm lahkus linnast vaid pool tundi pärast saabumist, kuid mõned asunikud ja Cedar City juhid tahtsid neile järele minna ja karistada mehi, kes olid neid solvanud.

Vastasseisu suurenemine

Kuna need pühad ei lahendanud oma konflikti emigrantidega Issanda viisil, muutus situatsioon palju tõsisemaks. Isaac Haight, Cedar City linnaapea, maakaitseväge ülem ja vaia juhataja, küsis luba maakaitseväge komandörielt, kes elas lähedal paiknevas asulas Parowanis, et kutsuda maakaitseväge ja astuda neid solvanud vankrikaravani liikmete vastu välja. Maakaitseväge komandör William Dane, kes oli Kiriku liige, andis Isaac Haightile nõu emigrantide ähvardustele mitte tähelepanu pöörata. Selle asemel, et tema nõu kuulda võtta, otsustasid Isaac Haight ja teised Cedar City juhid veenda kohalikke indiaanlasi vankrikaravani ründama ja emigrantide karistuseks nende kariloomi varastama. Isaac Haight palus John D. Leel, kohalikul Kiriku liikmel ja maakaitseväge majoril, seda rünnakut juhtida ja nad tegid koos plaani, kuidas selles teos indiaanlaseid süüdistada.

Kallaletung emigrantidele

Isaac Haight esitas plaani vankrikaravani rünnata kohalike Kiriku juhtide nõukogule, kogukonnale ja maakaitsevägele. Mõned nõukogu liikmed olid plaanile jõuliselt vastu ja küsisid Haightilt, kas too on president Brigham Youngiga konsulteerinud. Mõõndes, et seda ta teinud polnud, nõustus Haight saatma sõnumitooja James Haslami Salt Lake Citysse kirjaga, mis selgitas olukorda ja küsis, mida ette võtta. Kuid kuna Salt Lake City on Cedar Cityst umbes 400 kilomeetri kaugusel, siis pidi sõnumitooja nädal aega kõvasti ratsutama, et Salt Lake'i ja sealt president Youngi juhistega tagasi Cedar Citysse jõuda.

Vahetult pärast seda, kui Isaac Haight saatis sõnumitooja oma kirjaga, ründasid John D. Lee ja grupp indiaanlasi emigrantide

laagrit kohas nimega Mountain Meadows. Lee juhtis rünnakut, kuid varjas oma isikut, nii et paistis, nagu oleksid asjaga seotud vaid indiaanlased. Osa emigrantidest tapeti või haavati ja ülejäänud võitlesid ründajatega, sundides Lee ja indiaanlased taganema. Emigrandid seadsid oma vankrid kiiresti tihedaks kaitsevalliks ringi. Viiepäevase piiramise käigus toimusid veel kaks rünnakut vankrikaravani vastu.

Mingil hetkel nägid maakaitseväge mehed kaht emigrandist meest, kes olid vankringist väljaspool. Maakaitseväelased tulistasid nende pihta ja tapsid ühe. Teine mees pääses põgenema ja viis uudise, et rünnakuga on seotud ka valged mehed, vankri-laagrisse. Rünnaku planeerijate pettus oli sellega välja tulnud. Kui emigrantidel lubatakse Californiasse minna, leviks uudis, et viimse aja pühad olid vastutavad vankrikaravani ründamise eest. Vandenõulased kartsid, et see uudis toob negatiivseid tagajärgi nii neile kui ka nende rahvale.

Mountain Meadowsi tapatalgud

Püüdes takistada uudise levikut, et viimse aja pühad olid seotud rünnakuga vankrikaravani, tegid Isaac Haight, John D. Lee ja teised kohalikud Kiriku juhid ning maakaitseväge juhid plaani, kuidas tappa ülejäänud emigrandid, välja arvatud väikesed lapsed. Seda plaani täide viies läks John D. Lee emigrantide juurde ja ütles, et maakaitseväge kaitseb neid edasiste rünnakute eest, juhtides nad turvaliselt tagasi Cedar Citysse. Kui emigrandid Cedar City poole kõndisid, hakkasid maakaitsevägeelased nende pihta tulistama. Mõned asunike värvatud indiaanlased tormasid peidust välja, et rünnakuga liituda. Vankrikaravani 140 liikmest jäeti ellu vaid 17 väikest last.

Kaks päeva pärast tapatalguid saabus James Haslam Cedar Citysse president Youngi vastusega, mis käskis kohalikel juhtidel vankrikaravan rahuneda minna lasta. „Kui Haight Youngi sõnu luges, nuttis ta nagu laps ja suutis vaid öelda: „Liiga hilja, liiga hilja.”” (Richard E. Turley Jr. The Mountain Meadows Massacre. *Ensign* – , sept 2007, lk 20)

Traagilised tagajärjed

Mountain Meadowsi tapatalgud ei põhjustanud vaid 120 ohvri surma, vaid töid suuri kannatusi ellujäänud lastele ja teistele ohvrite sugulastele. Mõned viimse aja pühad hoolitsesid tapatalgutes ellujäänud emigrantide laste eest. 1859. aastal võtsid föderaalametnikud need lapsed enda eestkoste alla ja viisid nad tagasi sugulaste juurde Arkansasesse. Paiute indiaanlased kannatasid samuti, kuna neid süüdistati ebaõiglaselt selles kuritöös.

Kiriku juhid kuulsid tapatalgutes

„Kuigi Brigham Young ja teised Kiriku juhid Salt Lake Citys kuulsid tapatalgutes peagi pärast nende toimumist, said nad asunike seotusest ja selle kohutava kuriteo detailidest teada järk-järgult pikema aja jooksul. 1859. aastal vabastasid nad kutsetest vaia juhataja Isaac Highti ja teised prominentsed Kiriku juhid Cedar Citys, kes olid tapatalgutes osalenud. 1870. aastal heideti Isaac Hight ja John D. Lee Kirikust välja.

1874. aastal süüdistas territooriumi ülemkohus üheksat meest nende osaluse pärast tapatalgutes. Enamik neist lõpuks vahistati, kuigi ainult Lee üle peeti kohut. Ta mõisteti süüdi ja hukati. Üks teine süüdistuse saanud mees andis osariigile tõestusmaterjali (tunnistas vabatahtlikult ja andis tõestusmaterjali teiste süüdistatavate vastu) ja teised veetsid palju aastaid seaduse eest joostes. Teised maakaitsevägeelased, kes tapatalgutes osalesid, vaevlesid kogu ülejäänud elu kohutava süütunde ja korduvate hirmuunenägude käes selle pärast, mida nad olid näinud ja teinud.” (Richard E. Turley Jr. The Mountain Meadows Massacre. *Ensign* – , sept 2007, lk 20)

Mountain Meadowsi tapatalgute 150. aastapäev

President Henry B. Eyring Esimesest Presidentkonnast ütles:

„Vastutus [Mountain Meadowsi tapatalgute eest] lasub kohalikel Viimse Aja Pühade Jeessuse Kristuse Kiriku juhtidel, kes elasid Mountain Meadowsi läheduses, kes olid samas ka tsiviil- ja maakaitsevägejuhid, ning Kiriku liikmetel, kes tegutsesid nende juhtimisel. ..

Jeessuse Kristuse evangeelium, mida me usume, järelejätab meeste, naiste ja laste külmaverelist tapmist. Selle asemel toetab see rahu ja andestust. See, mida meie Kiriku liikmed kaua aega tagasi [Mountain Meadowsis] tegid, oli kohutav ja vabandamatu kristlike õpetuste ja käitumise eiramine. .. Pole kahtlust, et jumalik õiglus toob korrakohase karistuse kõikide peale, kes olid vastutavad nende tapatalgute eest. ..

Õnnistagu Taevane Jumal, kelle pojad ja tütreid me kõik oleme, et austaksime neid, kes siis surid, näidates üksteise vastu puhast armastust ja andestuse vaimu, mille eeskujuks oli Tema ainusündinud Poeg.” (150th Anniversary of Mountain Meadows Massacre, 11. sept 2007, mormonnewsroom.org/article/150th-anniversary-of-mountain-meadows-massacre)